

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

BAYRAM KOÇ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 38907/09)

KARAR

STRAZBURG

5 Eylül 2017

NIHAİ

5 Aralık 2017

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşmiş olup, bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Bayram Koç / Türkiye davasında,*Başkan,*

Robert Spano,

Yargıçlar,

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Valeriu Griţco,

Jon Fridrik Kjølbro,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm) 4 Temmuz 2017 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın (no. 38907/09) temelinde, Türk vatandaşı Bayram Koç'un ("başvuran") 15 Temmuz 2009 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ("AİHM" veya "Mahkeme") İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuran İstanbul Barosuna bağlı Avukat İ. Akmeşe tarafından temsil edilmiştir, Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran özellikle, gözaltındayken avukata erişim hakkından yoksun bırakıldığını ve yargılamayı yürüten mahkemenin kendisini mahkûm ederken polise verdiği ifadesine dayandığını iddia etmiştir.

4. 19 Haziran 2013 tarihinde avukata erişimin kısıtlanmasıyla ilgili şikâyet Hükümete tebliğ edilmiş ve başvurunun geri kalan kısmı AİHS İçtüzüğü'nün 54 § 3 maddesi uyarınca kabul edilemez olarak beyan edilmiştir.

5. İkinci Bölüm Başkan Yardımcısı 7 Ekim 2016 tarihinde Hükümeti arzu ettiği takdirde, *İbrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık* ([BD], no. 50541/08 ve 3 diğerleri, 13 Eylül 2016) kararının verilmesinin ardından ikinci görüşlerini sunmaya davet etmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuran 1980 doğumlu olup Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

7. Başvuran 17 Ocak 2003 tarihinde yakalanmış ve yasadışı örgüt üyeliği şüphesiyle polis tarafından gözaltına alınmıştır.

8. Başvuranın ifadesi polis tarafından 18 Ocak 2003 tarihinde avukatı olmadan alınmıştır. Başvuran, yasa dışı bir örgütün üyesi olduğunu itiraf etmiştir. Başvuran, terör örgütünün yapısını ve terör örgütü içindeki eylemlerini detaylıca anlatmıştır. Aynı gün başvuran sırasıyla Cumhuriyet savcısı ve nöbetçi hâkim tarafından dinlenmiştir. Başvuran Cumhuriyet savcısına ve nöbetçi hâkime verdiği ifadelerinde, polise verdiği ifadeyi inkâr etmiş ve söz konusu ifadelerin baskı altında alındığını iddia etmiştir. Sorgulamasının ardından, nöbetçi hâkim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir.

9. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet savcısı, 28 Ocak 2003 tarihinde başvuran hakkında eski Türk Ceza Kanunu'nun 146. maddesi uyarınca yargılanması için iddianame düzenlemiştir.

10. Devlet Güvenlik Mahkemeleri daha sonra 16 Haziran 2004 tarih ve 5190 sayılı Kanun ile kaldırılmış ve davaya İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde devam olunmuştur.

11. İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi 10 Haziran 2008 tarihinde, diğerleri arasında, başvuranın polise, Cumhuriyet savcısına ve nöbetçi hâkime vermiş olduğu ifadelere dayanarak, başvuranın Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesindeki suçu işlediğini tespit etmiş ve başvurana 2 yıl, 1 ay hapis cezası verilmesine hükmetmiştir.

12. Başvuranın avukatı 27 Mayıs 2009 tarihinde söz konusu kararı, başvuranın baskı altında ifadelere dayanılarak mahkûm edildiğini ileri sürerek temyiz etmiştir.

13. Yargıtay 3 Mart 2010 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

14. Avukata erişim hakkına ilişkin ilgili iç hukuka dair açıklamalar *Salduz / Türkiye* ([BD] no. 36391/02, §§ 27-31, AİHM 2008) kararında bulunabilir.

15. 15 Temmuz 2003 tarihinde, 4928 sayılı Kanun, 3842 sayılı Kanun'un 31. maddesini yürürlükten kaldırmış, böylece bir sanığın Devlet Güvenlik Mahkemesi önündeki avukata erişim hakkına uygulanan kısıtlama da kaldırılmıştır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 6 §§ 1 ve 3 (c) MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

16. Başvuran yargılamaların hazırlık soruşturması safhasında avukata erişiminin bulunmamasından şikâyetçi olmuştur.

17. Mahkeme, şikâyeti Sözleşme’nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddeleri uyarınca incelemeye karar verir, söz konusu maddeler aşağıdaki gibidir:

“1. “Herkes cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan bir mahkeme tarafından davasının görülmesini isteme hakkına sahiptir...”

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

(c) kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;

...”

A. Kabul edilebilirlik hakkında

18. Başvurunun Yargıtay’ın kararını vermesinden 7 ay önce 15 Temmuz 2009 tarihinde yapılmış olması göz önünde bulundurarak, Hükümet dava dosyasında başvuranın Yargıtay önündeki başvurusunu takip etmek istediğine işaret eden hiçbir belge bulunmadığını ileri sürmüştür. Bu nedenle, Hükümet Mahkemeden, başvuruyu iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle kabul edilemez olarak beyan etmesini istemiştir.

19. Mahkeme, iç hukuk yollarının son safhasına başvurunun yapılmasından kısa bir süre sonra, ancak Mahkemeden başvurunun kabul edilebilirliği hakkında karar vermesinin istenmesinden önce

ulaşılabileceğini yinelemektedir (bk. örneğin, *Alican / Türkiye*, no. 21868/02, § 48, 26 Ocak 2010). Mahkeme, başvuran aleyhindeki ceza yargılamalarının 3 Mart 2010'da Mahkemenin kabul edilebilirlik hakkındaki kararını vermesinden önce sona erdiğini gözlemlemektedir. Bu nedenle, Mahkeme Hükümetin ilk itirazını bu bağlamda reddetmektedir.

20. Ayrıca, Mahkeme söz konusu şikâyetin Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesinin anlamı çerçevesinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesiyle de bağdaşmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla, başvurunun kabul edilebilir olduğunun beyan edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

B. Esas hakkında

21. Başvuran Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yargı yetkisine giren bir suç nedeniyle yargılandığından 3842 sayılı Kanun'un 31. maddesi uyarınca avukat yardımından mahrum bırakıldığını belirterek şikâyetçi olmuştur.

22. Mahkemenin *Salduz / Türkiye* ([BD], no. 36391/02, AİHM 2008) kararına atıfta bulunan Hükümet, Mahkemenin Sözleşme'nin 6 § 3 (c) maddesi kapsamındaki içtihadının farkında olduğunu beyan etmiştir.

23. Mahkeme başvuranın avukata erişiminin 3842 sayılı Kanun ve başvuranın yakalandığı tarihte böyle bir sistematik kısıtlamanın geçerli olması nedeniyle kısıtlandığını kaydetmektedir (*Salduz*, yukarıda anılan, § 56). Mahkeme başvuranın avukata erişim hakkına yapılan kısıtlamanın sistematik niteliğinin, kendi başına, Sözleşme'nin 6§§ 1 ve 3 (c) maddesinin ihlal edildiğini tespit etmek için yeterli olup olmadığını incelemeyi gereksiz görmektedir, çünkü, her ne olursa olsun; Hükümet, kısıtlamanın uygulanması için ikna edici bir sebep öne sürmemiş ve hazırlık soruşturması esnasındaki avukat yardımının yokluğunun başvuranın savunma haklarını telafi edilemez bir şekilde halel getirmediğini ispat etmemiştir (*Salduz*,

yukarıda anılan, § 58; ve *İbrahim ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 274) Bu durumda, Mahkeme, ilk derece mahkemesinin başvuranı mahkum ederken başvuranın polise verdiği ifadesine dayandığını kaydetmektedir. Ayrıca yargılamalar sırasında söz konusu mahkeme delilin kabul edilebilirliğini incelememiştir. Aynı şekilde, Yargıtay söz konusu duruma şekilci bir şekilde yaklaşmış ve söz konusu eksikliğe bir çare bulmamıştır.

24. Yukarıdaki hususlar Mahkemenin Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3(c) maddesinin ihlal edildiği sonucuna varması için yeterlidir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

25. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibi öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

26. Başvuran manevi tazminat olarak 30.000 avro talep etmiştir. Başvuran maddi tazminat talep etmemiştir.

27. Hükümet başvuranın talebinin aşırı ve temelden yoksun olduğunu beyan etmiştir.

28. Mahkeme, somut davada Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3(c) maddesinin ihlal edilmiş olduğunu tespit ettiğini gözlemlemektedir. Sözleşme ihlali gerçekleşmeseydi başvuru hakkında yürütülen yargılama işlemlerinin sonucunun ne şekilde olacağı konusunda bir spekülasyon yapılamayacağını belirtmektedir (bk. *İbrahim ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 315).

29. Mahkeme Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin yargılamaların yenilenmesini mümkün kıldığını kaydetmektedir. Mahkeme, en uygun tazmin şeklinin başvuranın, eğer dilerse, Sözleşme'nin 6.

maddesinin gerekliliklerine uygun olarak yeniden yargılanması olacağı görüşündedir (bk. *Salduz*, yukarıda anılan, § 72, ve *Abdulgafur Batmaz / Türkiye*, no. 44023/09, § 58, *son cümlesi*, 24 Mayıs 2016). Ayrıca Mahkeme, bu koşullarda, ihlal tespiti için tek başına yeterli adil tazmin teşkil ettiğini değerlendirmektedir.

B. Masraf ve giderler

30. Başvuran Mahkeme önünde gerçekleşen masraf ve giderler için de 1.850 avro talep etmiştir. Başvuran talebini desteklemek için Türkiye Barolar Birliğinin ücret tarifesiyle ibraz etmiştir. Ancak, başvuran herhangi bir makbuz veya ilgili başka bir belge ibraz etmemiştir.

31. Hükümet söz konusu meblağa itiraz etmiş ve başvuranın talebinin yazılı delillerle desteklenmediğini beyan etmiştir.

32. Elindeki belgeleri ve içtiğini göz önünde bulunduran Mahkeme, başvurana Mahkeme önündeki yargılamalarda gerçekleşen masrafların karşılığında 750 avro ödenmesinin uygun olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

33. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğunu değerlendirmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
2. Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3 (c) maddesinin ihlal edildiğine;

3. İhlal tespitinin tek başına başvuranın maruz kaldığı manevi zararlar açısından adil tazmin teşkil ettiğine:

4.

(a) Davalı Devlet tarafından, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, başvurana ödeme tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki miktarların ödenmesine:

(i) yansıtılabilecek her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderlere ilişkin olarak 750 avro (yedi yüz elli avro);

(b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren, ödeme gününe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranda, yukarıda bahsedilen meblağlara basit faiz uygulanmasına;

5. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddedilmesine *karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 5 Eylül 2017 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan